

Bokszeccs és írói siker

Mikor is volt ez? Ezerkilencszázhatvan-mikor is? Szállt a hír egy hétfvén, hogy valakinek remek novellája jelent meg az *És*-ben, okvetlenül el kell olvasni, új tehetség jelentkezett, kiforrott, kész író, állítólag tanárember és fiatal. Akkoriban érdemes volt megvenni a lapot, (a közönség is szerette!) vártuk, különösen, ha írtunk is valamelyik számba, de kíváncsiak voltunk a versekre, novellákra, riportokra, cikkekre. Még a kritikákra is! Beszéltünk róluk az EMKE-ben, a Hungáriában, a Rákóczi úti Marika-vagy Erzsike-presszóban vagy csak az utcán összefutva: – Olvastad? Láttad?...

– Gerelyesnek hívják –, mondta valaki a Belvárosi kávéházban, ott ültünk a kirkatban a márványasztalnál, szimpla kávé, pohár szóda mellett, kezünkben az *Élet és Irodalom* friss számával, és elismerően bólogattunk. – Remek!... Tehetséges!...

– Bokszol a srác... Azért ilyen hiteles!

– De amit mond a novellával! Nem kell félni a támadástól, vissza kell csapni, de férfiasan, sportszerűen, az ellenfelet tisztelve...

– Azt mondják, ilyen. Kemény fickó! Tanít, de nyáron kőbányában dolgozik, hogy megtapasztalja a munkát...

Aztán megismertük. Először a *Híradó* moziban láttam, filmen. Folytatólagos előadások voltak, óránként kezdődött ugyanaz a műsor, nemzetközi- és magyar híradó, meg kisfilmek. *Kilenc perc* – ez volt a novella meg a film címe is, és a főhöst maga Gerelyes Endre játszotta. Most is előttem van izmos, zömök, nem éppen alacsony, de nem is magas, fiús termete, férfias tekintete. A reflektorba néz, szeme összeszűkül, arcizma megfeszül, szája dacosan összezárul. Rövidre nyírt, szőke haja, mint a profi bokszolóké. Verekedett. Keményen verekedett. Püfölték egymást a bőrkesztyűben az ellenfelével. Győzni kell, de igazságosan! Ebben a történetben már ott volt Gerelyes *ars poetikája*. Harcolni, nem feladni, ám sohasem kegyetlenül törni a sikerre. *Te nem használsz fogvédőt?* – kérdi a Kilenc percben az egyik bokszoló a másikat. – *Nem. Nincs rá szükségem. Te meg tudnád tenni, hogy kiverd valakinek a fogát?*

Lehet, hogy már abban az időben is naivság csendült ki a szavakból. De szükség volt erre a tiszta gondolkodásra a hatvanas években, ahogy szükség lenne rá manapság is. Alul marad az, aki nem áll be a kegyetlenek sorába! Meglehet. Bándi ilyen volt: becsületes gondolkodású, tisztázó, és persze emiatt nagy vitatkozó. Összebarátkoztunk. Kávéházban, a Fial Művészek klubjában, műtermekben, lakásokon találkoztunk, szerettünk együtt lenni, éjszakáztunk. Birtuk. Mindig nagy lendülettel vetette bele magát a vitákba. *Ringbe* szállt, ahogy novellahőse. Komolyan vett mindent. Nem szenvedhette a mellébeszélést, dühbe sodorta a cinizmus. Szerelemről, életről, halálról, művészetről, életről folyt a szó, kell-e autó, kell-e vagyon, kell-e az anyagi javak tengernyi terhe a vállunkra? Hogyan kell szeretni népet és hazát, mi az, ami felemel, és mi az ami megrohaszt? Szellemét éppen úgy próbálgatta, edzette, mint fizikumát. Tisztelte Hemingwayt. Becsülte a férfias stílust. A nyári munkák a kőbányában, vagy az elhatározása, hogy

riportot írjon a boncolásról, önnön kipróbálását szolgálták. Bírom-e a terhelést? Bírják-e izmaim? Vagy elviselem-e lelkileg a prospektúrán a látványt? A tudatos történet-megélésre kényszerítette önmagát. Elmenni a végsőkig, hogy aztán megszülethessen az élményből a mű. Szerette a kocsmák népét, maga is beállt a söntéspulthoz, rossz lőrétet inni velük, *fekete vonatokon* utazta be a vidéket, büszke volt a munkájára, imádta feleségét, jó társát: Dítkét, ragaszkodott a barátaihoz, köztük is legjobban *Baranyi Ferenchez*.

Az első novelláskötete a Magvetőnél jelent meg, s ott volt Ő is az Új Írás házi szerzői között. Szegedre járt tanítani az egyetemre, írta az elbeszéléseit. Kislányuk született, telket vett Sződligeten, tervezte, hogy majd építkezik. Író-olvasó találkozókra jártunk csapatostul az országban mindenfelé. Persze utána ivászat, ki mennyire bírta. Bandi nagyon belejött, és egy idő után kezdett mértéktelen lenni. Ha ivott, vitázása kötözködéssé vált. Aggódtunk érte, mert kirobbanó tehetség volt. Kár lett volna, ha az alkohol miatt *félbeszakad a meccs, és a törölköző berepül a ringbe*. De igyekezett, hogy ne kelljen elhagynia a *szorítót*.

Regénybe kezdett. *Isten veled Lancelot!* Az Új Írás közölt belőle részletet. Bölcsesség, de ugyanakkor az ifjúkor szilajsága is ott fénylett benne. Mindig is nagy tüzek lobogtak a lelkében. Szerelem, barátság, hűség... Lovagi erények.

Ápám! – ejtette a szót palócosan, hiszen Salgótarján volt a vidéke. – *Ápám, hát nem érted? Bírni kell!...*

Próbálta. Kijárt Sződligetre, ásta az alapokat, keverte a betont, építette a házát. De ott volt a kövidinka is a marmonkannában, vitte magával, meghúzta... Az arca ödémásodott, hanem amikor kitisztult a feje, újra szötte, írta az álmait. Jó író volt, igazi tehetség, erős egyéniség, nemigen bírta a kisszerű életet, kisszerű világot, ami körülvette.

„Lancelot meghalt.

– Tévedsz – intett tagadóan Merlin – Lancelotnak nincs joga meghalni.

– Király úr, én tudom, hogy valóban meghalt.

– Meglátod – Merlin szomorúan és talán bátorítóan is nézett –, ha kell Lancelot, akiről azt mondtad, hogy meghalt, harcolni fog...”

Jött haza a vonaton Bandi, jött a telekről, a leendő házától Pestre, és valami szörnyű véletlenségből egy utas a kocsni lépcsőjén rácsapta az ajtót. A halántékát érte az ütés. Semmiség, mondta a rendelőben az orvos, nem látszik semmi. Harmadnap a vérömleny ölte meg.

Lancelot meghalt? Igen, harminchétévesen, 1973-ban Gerelyes Endre meghalt.

Döböntően fogadtuk a hírt. De Merlin azt jósolta, hogy Lancelot él, és harcolni fog. Csakhogy valóban úgy tűnt, mintha halálával a feledés is reá borult volna. Akik elmennek, azoknak a művével egy darabig nem törődik senki. Néhányszor megkíséreltem felidézni Bandit. Írtam, beszéltem róla televíziós műsorban, ahogy a többiekéről is, a mellőlünk eltávozottakról. Megrajzoltam portréját az *Álomirodalom* sorozatomban. Ditke még élt, örült neki. Párizsba repültem, s Ditke ott utazott a gépen, Franciaországban dolgozott. Egész úton Bandiról beszélünk, ott volt velünk a felhők felett, újra olyan volt, mint hajdanán, amikor még fiús arccal, derűsen, kirobbanó erővel vitte a szerkesztőségekbe a novelláit, és várta a nyomdászágú lapokat a kávéházban...

Ápám! Olvastad?...

Most lenne hetvenével. Ápám! Hallod? Hetvenéves lennél! Vajon mit szólnál ehhez a mostani világhoz? Hadakoznál? Vitáznál? Bölcsen, öregesen? Vagy ugyanazzal a dacos indulattal, mint akkoriban?

Jó volna, ha olvasnák műveidet a mai olvasók. Mert csak ők tudják elérni, hogy Lancelot éljen. Éljen és a szellemével harcoljon...

